

Wehrmacht-soldaten Rudolf Schmitz forelsket seg i Norges natur og vakre piker. Datteren mener han brukte sine norske solskinnshistorier for å dekke over krigens og nazismens sanne gru.

En datters oppgjør med sin nazifar

AASMUND WILLERSRUD

– **Kjære lille mor,** her er det vidunderlig vakkert, folk er vennlige og vi nyter herlige dager. Dette er vårt urhjem, her stammer vår rase fra, det kjennes i blodet, skriver korporal Schmitz i et begeistret brev hjem til Köln i juli 1940.

Den 26 år gamle apotekerstudenten kom til Norge sammen med sin 69. divisjon i slutten av juni, det vil si etter at kampene i Sør-Norge var over. I to for ham fredelige, nesten idylliske år var tyskeren forlagt her, mest i Hallingdal og på Vestlandet, før han ble forflyttet til Nederland og senere østfronten.

Nå har soldatens datter, journalisten og forfatteren Dorothee Schmitz-Köster, analysert over 1100 feltpostbrev som faren utvekslet med sin mor. Langt de fleste handler om det «herlige oppholdet» i Norge; knapt et ord om gryende motstandskamp, og slett ingenting om de senere redslene han så i Russland. I boken «Der Krieg meines Vaters» (min fars krig), som også skal utgis på norsk, går hun kritisk gjennom farens opplevelser. Årene i Norge passer perfekt til hans glansbilde av krigen, som et eventyr. Boken et svært personlig oppgjør, som griper dypt inn i hennes egen og minst én lett identifiserbar norsk familie.

– Det var en vanskelig bok å skrive; jeg måtte vente til min far var død, for å skaffe meg tilstrekkelig distanse, sier Dorothee Schmitz-Köster. – Men egentlig kritiserer jeg ham vel fordi jeg er glad i ham.

Forelsket i Gudrun. Hun reiste med faren til Norge på hans første besøk etter krigen i 1971, og beskriver en forferdelig tur. – Det eneste jeg husker, er hvor ille han oppførte seg, så nedlatende og selvhverlig kvalmende, sier hun. På Gol la den gamle Oberleutnant for dagen erobrerens og seierherrens mine, som en mann av herrefolket.

Det var her, i Hallingdals bygdesamfunn, at Rudolf Schmitz hadde sin beste tid i Norge. Det var her han ble innkvartert i familien til en pelsoppdretter og forelsket seg så grundig i husets 15 år

gamle datter Gudrun. Av feltpostbrevene fremgår det at folk på Gol stort sett tok vel imot de tyske soldatene.

11. juli 1940 skriver Rudolf til sin mor om de blonde, blåøyde norske pikene, som gjerne vil bli kjent med en tysk mann. Men de frykter for sine landsmenns rigorøse straff – her skjærer man uten å nøle av dem håret, forteller han. At norske kvinner alt ved krigens begynnelse ble truet med snauklipping hvis de henga seg til tyskerne, har ikke vært omtalt før, mener forfatteren.

Moderne og frimodig. Farens observasjoner om det norske samfunn er til dels preget av tidens nazipropaganda, for eksempel når han klager til sin mor over at Norge av 1940 er altfor amerikanisert. Spesielt byene, der folk er kjligere mot de tyske soldatene enn befolkningen på landet. Nordmenns avvisende holdninger passer ikke inn i Schmitz' glansbilde. – Men den norske bonden er åpen og tyskervennlig, akkurat som alle andre her i vårt kampområde, heter det i et av brevene fra Gol.

Soldaten fra Rheinland er slått av hvor moderne det norske samfunn er, og han legger merke til at folk er velkledd, selv på landsbygda. Norske piker beskriver han som meget frimodige i klesveien, og finner det usedvanlig at de går i bukser, for ikke å si shorts, i byen. – Her er

Boken. Tysk soldat med norske kvinner på kirkevei.

Idyll. Tyske soldater og norske ungdommer på en sommereng ved Herad en søndag i juli 1940. Ifølge Rudolf Schmitz kom tyskerne meget vel overens med folk i lokalsamfunnet der de var stasjonert. ALLE FOTOS FRA FORFATTERENS PRIVATE ARKIV

I Bergen. Rudolf Schmitz besøkte Vestlandet, og hva var vel mer naturlig for en tysker enn å la seg fotografere på Tysker-bryggen.

Faren. Underoffiser Rudolf Schmitz fra Köln i arbeid på skrivestuen ved sin forlegning i Norge. 26-åringen var betatt av både mennesker og natur, men hadde også romantiske drømmer om krig og kamp på andre fronter.

Datteren. Det var en vanskelig bok å skrive, medgir Dorothee Schmitz-Köster.

det nok kontrasten til de mer gammelmodige, tyske klesvaner han kjente hjemmefra som slår gjennom, sier Dorothee Schmitz-Köster.

Ikke desto mindre rapporterer hennes far utpå høsten 1940 at tysk mote, film, teater og kunst er i ferd med å gjøre inntog blant nordmennene. – Vi skal igjen gjøre nordmannen til den stolte urgermaner, skriver han.

Datteren, som har besøkt Norge flere ganger under arbeidet med boken, er kommet til at den tyske okkupasjonen av Norge var en katastrofe på det politiske, militære og økonomiske plan. For fangene på Grini, jødene og motstandsmennene i skogen var den livsfarlig. Men alle disse utgjorde ikke flertallet av befolkningen, påpeker hun.

– Mange, i likhet med dem min far kjente, gjorde positive erfaringer med tyskerne, og åpnet både sine hus og hjerter for soldatene.

Dorothee Schmitz-Köster (født 1950) følger en trend som har vært synlig i Tyskland en tid, der nazisoldatenes barn spør: Hva gjorde du i krigen, far? Dette er et opprør, mener hun selv, som startet med at altfor mange gamle nazister sank ned i bekvem taushet etter krigen. Hennes far var ikke blant de verste i Waffen-SS, han var «bare» Wehrmacht-soldat. Men han begeistret seg for de nasjonalsosialistiske ideer. På sine gamle dager skammet han seg, men skammen gjaldt feil forhold, konkluderer forfatteren.

aasmund.willersrud@aftenposten.no

” Den norske bonden er åpen og tyskervennlig, akkurat som alle andre her i vårt kampområde

Rudolf Schmitz, i brev til sin mor